

svireposti, i gusle umuknule. Sa rasplamtelim gnevom u grudima nemački se krstaš, od stene do stene, probijao kroz vrleti, proganjajući krvožedne nečastive zveri u ljudskom obliku... Daleko u dolini čuje se žubor Tare. Razbijeni čopori krvoločnih komunista beže u tom pravcu. Crna Gora će odahnuti. Kucnuo je sudbinski čas, pun značaja za budućnost srpskog naroda, – čas spasenja Crne Gore i završetka njene Golgote. Sa zahvalnošću crna brda pozdravljaju nemačkog pobjednika...

Crna Gora je oduvek bila kolevka srpske državne misli. Pre osam vekova u njoj se rodio kraj reke Bistrice – u današnjoj Podgorici – Stevan Nemanja, osnivač prve srpske države i otac najstarije narodne dinastije. Crnogorski gorštaci su bez prestanka bili i uvek ostali najverniji i najhrabriji čuvari srpskih rasnih vrlina. Dok su u toku vremena drugi srpski krajevi gubili nezavisnost i propadali, Crna Gora nije nikad prestajala da bude гнездо srpske slobode.

Crnogorac je ostao veran i prastaraj socijalnoj ustanovi srpskog života, **porodičnoj zadruzi**, pa čak i u prostranijem obliku nego u drugim krajevima Srpstva, u obliku **plemena** koja se dele na **bratstva** i **kolena**. Zadruga je porodična zajednica, a pleme je još nešto više: ono je ratnička zajednica u kojoj se za starešinu bira najhrabriji. U zadruzi se starešina određuje po starosti ili prema pameti, a u plemenima prema junaštvu. I taj plemenski oblik društvenog života tamo gde se još od starina u Crnoj Gori zadržao ne može se pripisati slučaju. On otkriva psihološko poreklo državotvornog nagona organski urođenog Crnogorca uopšte.

U čemu je značaj Crne Gore za Srpstvo?

Crna Gora je mala ali dragocena i mora se Srpstvu sačuvati. Ona je dragocena vrednost u moralnom i duhovnom smislu, ne samo za Srbe nego i za druge evropske narode. U srcu Evrope, ona je, kao u nekoj velikoj rudarskoj oblasti, ono malo polje iz koga se vade dijamanti. Crna Gora nam je u živim obrascima pokazala šta je